

resolutely, and not by a cowardly confession to attempt the hope of pardon” [Greene 1924, p.5].

At the same time it is necessary to stress that Greene (seriously ill and at his deathbed) puts a full stop in the villain's biography and thus denigrates the image of the villain. Here appears a certain paradox – the writer who has created an attractive image of villains being the masters of urban life at the end of his life tries to denounce his main character whose open outrage of society and impudent behaviour are traits not to be approved of by the recipients. The fact that Ned Brown dies at the end of the book without repentance hints at the fact that Greene doesn't want to go on with Brown's adventures and condemns this villain. This can be explained by the fact that puritan's ideology was growing stronger in England and thus perseverance in sin as well as refusal of confession make Ned a rather repulsive creature.

To crown it all it is necessary to underline that Robert Greene who used narrative techniques of his predecessors in the realm of rogue literature, applied his skills of a romance writer and added his own life experience (it is believed that Greene may have had contact with the conny-catchers) managed to create a prominent picture of English underworld which included two main and inseparable agents – villains and their victims. Making villains attractive living things the writer depicts their victims as less smart and sometimes even more sinful than the criminals. The connies seem to be responsible for their miseries themselves as they cannot resist the temptation. As the overall image of villainy thus turns out to be more positive and it seems that Greene subverts all-human axiological values of the time. In typical for mannerism way Greene challenges the reader and deprives him of a certain answer to the question what is right and what is wrong. Still Ned Brown dies and this sudden emphasis on unworthy end of villainous life could be stipulated by Greene's personal reasons (at the end of his life he turned to repentance writings) and also by the interplay of Renaissance and puritan ideology, by general domination of manneristic trend with its controversial and indefinite attitude to the Universe.

Greene's esthetic experiment which was manneristic in its essence found its followers and though after him the conny-catching pamphletistics gradually faded away, still it gave an impetus for further development of rogue fiction (from T.Nashe and R.Head to J.Bunyan and D.Defoe).

Literature

Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения/ А.Ф.Лосев. - Мысль, Москва, 1978. *Торкут Н.М.* Провідні ідейно-сміслові концепції італійського гуманізму (спроба культурологічної реконструкції/ Н.М.Торкут // Біблія і культура: Зб.наук.статей. – 2005. - Вип.7. – С.284-296. *Торкут Н.М.* Проблеми генези і структурування жанрової системи англійської прози пізнього Ренесансу (малі епічні форми та “література факту”) / Н.М.Торкут. – Запоріжжя, 2000. *Cockburn J.S.* The Nature and Incidence of Crime in England 1559 – 1625: A Preliminary Survey/ J.S.Cockburn// *Crime in England: 1550 – 1800.*- Princeton, New Jersey: Princeton Univ.Press, 1977. – P.49-71. *Copland R.* The Highway to the Spital-House/ R.Copland// *The Elizabethan Underworld/ Ed.by A. Judges.* – London: George Routledge & Sons Ltd., 1930. –P.1-25. *Dione Craig, Menz Steve.* Introduction: Rogue and Early Modern English Culture/ Craig Dione, Steve Menz// *Rogues and Early Modern English Culture.* - The University of Michigan Press, 2004. P.1-29. *Greene Robert.* A Disputation Between a He-Cony-Catcher And A She-Cony-Catcher/ Robert Greene// *The Elizabethan Underworld/ Ed.by A. Judges.* – London: George Routledge & Sons Ltd., 1930. – P. 206-247. *Greene Robert.* The Blacke Bookes Messenger/ Robert Greene// *The Bodley Head Quartos/ Ed.by G.B.Harrison.* – London: John Lane The Bodley Head Ltd., 1924. –P.1-33. *Judges A.* Introduction/ A.Judges// *The Elizabethan Underworld/ Ed.by A. Judges,* London: George Routledge & Sons Ltd., 1930. –P.13-61. *Salzman Paul.* English Prose Fiction 1558-1700. A Critical History/ P.Salzman. – Oxford: Clarendon Press, 1985. *Walker G.* A Manifest Detection of the Most Vile and Detestable use of Dice-Play, and Other Practices Like the Same/ G.Walker // *The Elizabethan Underworld/ Ed.by A.Judges.* – London: George Routledge & Sons Ltd., 1930. - P.26-50.

ВЕРЕМЧУК. Е.О.

(Запорізький національний університет)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ НЕОЛОГІЗМІВ ШЛЯХОМ СЕМАНТИЧНОЇ ДЕРИВАЦІЇ

Стаття присвячена розгляду семантичної деривації у сфері утворення нових лексичних одиниць англійської мови. Виявляються механізми створення нових значень у лексемах, досліджується процес появи нових сем та визначаються головні причини виникнення нових лексико-семантичних варіантів слів.

Ключові слова: семантична деривація, семантичний неологізм, вихідне значення, похідне значення, метафоричний перенос, метонімічний перенос, генералізація, спеціалізація.

Веремчук Э. А. Особенности формирования англоязычных неологизмов путем семантической деривации. Статья посвящена рассмотрению семантической деривации в сфере образования новых лексических единиц. Вывявляются механизмы возникновения новых значений в лексемах, исследуется процесс появления новых сем и определяются главные причины развития новых лексико-семантических вариантов слов.

Ключевые слова: семантическая деривация, семантический неологизм, исходное значение, производное значение, метафорический перенос, метонимический перенос, генерализация, специализация.

Veremchuk E.O. The peculiarities of the formation of English neologisms by means of semantic derivation. The article deals with

the problem of semantic derivation in the sphere of coinage of the new lexical units. The mechanisms of the formation of the new meanings in the lexemes, the processes of the appearance of the new semes and the main reasons of the development of the new lexico-semantic variants of words have been analysed.

Key words: semantic derivation, semantic neologism, primary meaning, derivative meaning, metaphoric transference, metonymic transference, generalisation, specialisation.

В останні десятиріччя ХХ ст. в англійській мові особливо відчутно активізувався процес утворення неологізмів, що зумовлений необхідністю позначення нових реалій, процесів, явищ об'єктивної дійсності, які виникають унаслідок бурхливих соціально-економічних зрушень у суспільстві. Актуальність даної проблеми полягає в тому, що велика кількість неологізмів у наш час утворюється саме шляхом семантичної деривації. Це пояснюється зокрема принципом мовної економії, відповідно до якого мовна система намагається стримувати постійне розширення її словникового складу.

Метою даної статті є встановлення особливостей формування неологізмів в англійській мові способом семантичної деривації. Для досягнення поставленої мети ми маємо виконати такі завдання: визначити загальні методи утворення нових значень у словах; виявити найбільш продуктивні методи; дослідити процес утворення нових значень у семантичних неологізмах; встановити причини виникнення нових сем у вже існуючих лексичних одиницях. Об'єктом дослідження є нові значення слів англійської мови, які з'явилися в другій половині ХХ століття внаслідок необхідності оновлення й удосконалення лексико-семантичної системи.

Семантична деривація – процес розвитку нових значень у вже існуючих словах на основі їх вихідних значень, що пов'язаний з виникненням полісемії в межах цих лексичних одиниць. Даний процес є досить поширеним явищем, з огляду на те, що за деякими підрахунками на кожному етапі розвитку мови семантичні неологізми становлять приблизно 25% від загальної кількості неологізмів [Зацний 1997: 76].

Похідні значення розвиваються на основі вихідних, базуючись на асоціативних зв'язках, і, в залежності від того, що саме лежить в основі цих зв'язків, розрізняють метонімічний та метафоричний переноси. Також виділяється генералізація значення (коли похідне значення ширше вихідного) та спеціалізація (коли спостерігається звуження похідного значення). Метонімія – це такий тип семантичних змін, при якому перенос найменування на предмети або явища іншого роду здійснюється в силу існуючих реальних (або уявних) зв'язків між ними. При розвитку значення шляхом метонімії одне й те саме слово може називати частину і ціле, предмет і його вміст, предмет та його місце знаходження або виготовлення, дію та результат, інструмент та результат його застосування, автора та створену ним річ [Арбекова 1977: 77]. Так, семантичний неологізм *bubblegum*, що позначає кінострічку орієнтовану на дітей та підлітків саме і утворений шляхом метонімічного переносу, значення якого базується на частому занятті дітей та підлітків (жуванню гумки) при перегляді кінострічок. Слово *contacts*, що має значення зв'язки, "відносини" завдяки метонімічному переносу отримало нову сему – "контактні лінзи" (асоціація засобу досягнення мети та результату).

Ще одним надзвичайно продуктивним типом семантичних змін, що призводять до формування вторинних похідних значень, є метафора. Метафора – це перенос найменувань на предмети другого роду по виду та подібності вторинних ознак кольору, форми, розміру, внутрішніх якостей). Формування нових значень на основі метафоричного переносу не припиняється і зараз. Про це свідчать численні семантичні неологізми, утворені даним способом. Так, зокрема, слова *dragon*, *tiger* позначають країни Південно-Східної Азії, що розвиваються, лексема *chornobyl* в своєму новому значенні позначає радіаційно забруднену місцевість. Не менш цікавим є семантичний неологізм *campus*, основне значення якого студентське містечко" внаслідок свого розширення (генералізації) отримало нову сему – "територія, що займається певною фірмою". В тому випадку, якщо ім'я предмета або явища переноситься на інший предмет чи явище внаслідок їх функціональної спільності, виділять функціональний перенос, як різновид метафори [Мостовий 1993]. Цей метод також є доволі продуктивним щодо утворення семантичних неологізмів. Слово *antidote* "протиотрута" отримало нове значення "антивірус", на основі суміжності функцій – захищати від негативного стороннього впливу. Дієслово *crack* "ламати", "робити тріщину" також набуло нового значення завдяки функціональному переносу, так як воно означає – "таємно підключатися до комп'ютеру", і це передбачає руйнування його системи захисту (створення в ній "тріщини").

Проте іноді механізм здобуття нового, переносного значення може будуватися як на метафорі, так і на метонімії одночасно, наприклад іменник *grey* у значенні "пенсіонер" вживається в американському варіанті для позначення літньої людини (приклад метонімії, коли сиве волосся асоціюється з його "власником"). Більш того, даний тип метонімічного переносу можна вважати синекдохою, яка являє собою перенос імені з частини на ціле. Новий лексико-семантичний варіант, що означає "старіти", заснований на метафоричному переносі, що викликаний асоціацією сірого кольору з сивиною. До речі,

семантичні трансформації цієї лексичної одиниці базуються не лише на семантичній деривації, а й на конверсії, так як нові лексико-семантичні варіанти мають приналежність до іншої частини мови, ніж вихідне значення.

Цікавим випадком є лексична одиниця *suit*, що отримала одразу два нових лексико-семантичних варіанти на базі двох різних вихідних значень. Так, зокрема, семантичний неологізм *suit* "костюм" вживається в новому значенні "менеджер, адміністратор"[Єнікєєва 2006: 252]. Такий розвиток нового значення пов'язаний з метонімічним переносом за принципом існуючих реальних зв'язків між двома поняттями (адміністратори мають офіційний стиль одягу, і таким чином, костюми, які вони увесь час носять, ототожнюються з ними самими). Проте, дана лексична одиниця має ще одне вихідне значення – "набір", на базі якого саме шляхом спеціалізації і розвинулося нове значення "набір комп'ютерних програм".

Стосовно причин виникнення полісемії, то головними є причини екстралінгвістичного порядку. Різного роду зміни у житті людей, а саме соціальні, історичні, економічні, технологічні, породжують необхідність у нових найменуваннях. Відповіддю на цю необхідність часто стає використання вже існуючих мовних одиниць замість створення нових, що пояснюється причинами мовної економії. Важливу роль відіграють також соціальні фактори. Їх суть полягає у тому, що вживання деяких слів обумовлюється соціальною сферою їх застосування, і тому під час зміни сфери застосування лексичної одиниці в ній виникають нові значення. Це стосується насамперед семантичних неологізмів, коли на основі первинного значення утворюється нове внаслідок переносу вживання даної мовної одиниці з однієї пізнавальної сфери в іншу. Наприклад слово *clamp* "складувати у кучу", "скріплювати" внаслідок його вживання в термінології водіїв, працівників ДПС, отримало нещодавно нове значення "блокувати", "не давати змогу пересуватися" (про незаконно припаркований автомобіль).

Окрім вже вказаних факторів уваги заслуговують також і психологічні чинники, як джерело семантичних змін слова. Це перш за все існуючі різного роду заборони, табу, що викликані почуттям страху, делікатності, бажанням дотримуватися відповідних норм. В силу названих причин, мовці починають використовувати евфемізми, тобто слова замітники, які з плином часу адаптують ці значення в якості постійних своїх семантичних характеристик. Так, слово *creative* отримало значення "такий, що виходить за межі дозволеного", *challenged* "з фізичними недоліками", *economical* "такий навмисне приховує правду". Нещодавно з'явилися такі слова-евфемізми, як *re-engineering*, *restricting*, що позначають такий концепт, як звільнення з роботи.

Поряд з екстралінгвістичними факторами існують і внутрішньолінгвістичні. До них відносять постійну сумісну сполучуваність, при якій один елемент словосполучення перебирає на себе значення всього словосполучення (еліпс словосполучення), і при цьому стає семантичним неологізмом [Харитончик 1992: 56]. Ці процеси не припиняються і по сьогоднішній день, про що свідчать численні семантичні неологізми, напр. *nuclear power* = *nuclear*, *warm-up suit* = *warm up*, *magnet school* = *magnet*, *presale view* = *presale*, *non-profit organisation* = *non-profit*, *start-up laptop computer* = *laptop*, *desk-top computer* = *desk top*, *floppy disc* = *floppy*, *preschool education* = *preschool* [Зацний 1997]. Крім того, семантичні неологізми можуть утворюватися на базі лексичних неологізмів, шляхом розширення своєї семантичної структури та набуття багатозначності. Це стосується зокрема неологізму *gridlock*, що позначає повну зупинку транспорту, але з часом став означати безвихідну ситуацію.

Отже, домінуючими способами семантичної деривації є метафоричний та метонімічний переноси, коли похідне значення базується на певних асоціаціях з вихідним. В окремих випадках цей процес заснований на синекдосі та функціональному переносі при метонімічному та метафоричному переносах відповідно. Дещо рідше похідні значення виникають шляхом розширення або звуження вихідних значень. Таким чином, семантична деривація на сучасному етапі розвитку мови є досить поширеним явищем, про що свідчать численні семантичні неологізми, що постійно виникають у мовній системі.

Література

- Арбекова Т. И. Лексикология английского языка. – М., Высш. Школа 1977. – 240 с. Єнікєєва С.М. Системність та розвиток словотвору сучасної англійської мови: Монографія. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2006. – 304 с. Зацний Ю.А. Неологізми англійської мови 80-90 років ХХ століття. – Запоріжжя: РА "Тандем-У", 1977.- 396 с. Мостовий М.І. лексикология англійської мови. – Х.: Основа, 1993. – 256 с. Харитончик З.А. Лексикология английского языка. – Мн.: Высш. школа, 1992. – 148 с.